

<http://www.bytow.com.pl/index.php?id=50&idd=12>

Pomysk Wielki

{label236}

Pomysk Wielki - wieś położona na północny wschód, 7 km od Bytowa, gniazdo szlacheckiego rodu von Pomeiske. Wieś położona przy trasie do Kartuz, wśród morenowych wzniesień i jezior: Jeleń, Stary Staw i Głębocko. Pomeisk, Pomisk (1178), "villa Pomisko" (1310), Pomysko (1330), Pomosco, Pomischow (1342), Duże Pomysko (1638), Wielki Pomysk (1651); niem. Gross Pomeiske; jest nazwą topograficzną związaną z nazwą rośliny "pomyk" (z rodziny liliowatych). Natomiast przez niektórych językoznawców nazwa wsi wywodzona jest z języka pruskiego (nie niemieckiego). Wieś istniała już w XIII wieku, powstała na założeniu placowo-ulicowym. W 1310 roku ziemie te zostały nadane przez margrabiego brandenburskiego Waldemara klasztorowi cystersów w Oliwie na odpuszczenie grzechów i jako wynagrodzenie za wyrządzone im szkody. Jednak już w 1381 roku Krzyżacy wykupili część posiadłości opactwa oliwskiego. Ród Pomeiske, który przybył tu z Pomezanii, otrzymał tą wieś z nadania w XIV-tym wieku. Przywileje lokacyjne na prawie chełmińskim wieś otrzymała w roku 1370 i 1379. W XVII wieku rozbudowano gospodarstwo folwarczne i powstała owczarnia, do której włączono gospodarstwo sołtysie. Ciekawostką jest, że tutejsi chłopci w XVII-tym wieku odprowadzali specjalny podatek na "walkę z czarownicami", wykorzystywany w Bytowie do opłacania kata.

Pierwsze wzmianki o tych terenach pojawiły się już w XIII wieku, w których „Villa Pomisko” stanowiło własność rycerską. Natomiast przywilej lokacyjny wieś otrzymała w 1370r. uzyskując z biegiem lat charakterystyczną formę osadniczą na ziemi bytowskiej tzw. placowo-ulicową. Nazwa wsi wywodzi się od określenia „pomyk” – rośliny z rodziny liliowatych. Stąd zapewne ród Pomyskich, który otrzymał wieś z nadania. Ziemia bytowska, a wraz z nią Pomysk Wielki, w swoich dziejach przechodziła różne koleje losu by wreszcie w 1945r. wejść w skład państwa polskiego jako ziemie odzyskane.

Wieś jest siedzibą sołectwa Pomysk Wielki, w którego skład wchodzi takie przysiółki jak Mała Wieś, Pomysk Młyn oraz Szarzyn. Pomysk Wielki leży na trasie nieistniejącej już linii kolejowej Lębork-Miastko oraz w pobliżu drogi wojewódzkiej nr 228 Bytów-Gdańsk przebiegającej w północno-zachodniej części wsi. Sołectwo obejmuje obszar 2157ha, co stanowi 11,43% ogólnej powierzchni gminy Bytów. Liczba ludności wg stanu na dzień 31.12.2023 r. wynosiła 826 osób. Obecnie wieś jest częścią gminy Bytów, w której działa Rada Sołecka, Stowarzyszenie Kultury Fizycznej LZS „ARKONIA” Pomysk Wielki, a także jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. W miejscowości znajduje się szkoła podstawowa z nową salą sportową i przedszkolem, budynek Ochotniczej Straży Pożarnej wraz ze świetlicą wiejską oraz kościół neogotycki z końca XIX wieku.

Uchwałą nr XXVIII/292/2017 Rady Miejskiej w Bytowie z dnia 29 marca 2017 r. nadano na terenie wsi Pomysk Wielki następujące nazwy ulic:

1. **ul. Długa** - przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Gdańską do granicy z obrębem Dąbie,
2. **ul. Elbergi** - przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Stary Staw w kierunku obrębu Rzepnica,
3. **ul. Gdańska** - przebiegająca na odcinku od ulicy Gdańskiej w Bytowie do granicy obrębu Jamno gm. Parchowo,
4. **ul. Główna** - przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Gdańską do ulicy Św. Floriana,
5. **ul. Kazimierza Wielkiego** - przebiegająca na odcinku od ulicy Kazimierza Wielkiego w Rzepnicy obsługuje osiedle mieszkaniowe,
6. **ul. Księżycowa** - przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Św. Floriana w kierunku Jeziora Głębocko,
7. **ul. Lniana** - przebiegająca na odcinku skrzyżowania z ulicą Zachodnią okalając osiedle wraca do ulicy Zachodniej,
8. **ul. Nad Jeleniem** - przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Stary Staw do granicy z obrębem 98 w Bytowie,
9. **ul. Okrężna** - przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Promienną okalając osiedle

wraca do ulicy Promiennej,

10. **ul. Promienna** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Św. Floriana do skrzyżowania z ulicą Gdańską,
11. **ul. Rodzinna** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Gdańską obsługuje osiedle mieszkaniowe,
12. **ul. Stary Staw** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Św. Floriana do skrzyżowania z ulicą Nad Jeleniem i ulicą Elbergi,
13. **ul. Św. Floriana** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Główną, skrzyżowania z ulicą Księżycową i ulicą Stary Staw,
14. **ul. Wrzosowa** – przebiegająca na odcinku od ulicy Wrzosowej w Rzepnicy do torowiska,
15. **ul. Wspólna** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Główną obsługuje osiedle mieszkaniowe,
16. **ul. Zacisze** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Gdańską w kierunku Jeziora Jeleń,
17. **ul. Zachodnia** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Gdańską w stronę Dąbia do kolejnego skrzyżowania z ulicą Gdańską,
18. **ul. Zalesie** – przebiegająca na odcinku od skrzyżowania z ulicą Gdańską do skrzyżowania z ulicą Zacisze.

INWENTARYZACJA ZASOBÓW

Rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona ze względu na występowanie wielu zjawisk i procesów geomorfologicznych. Poza tym krajobraz urozmaicają duże malownicze jeziora – od strony południowej: jezioro Jeleń, jezioro Stary Staw oraz jezioro Głębocko, które stanowi najstarszy w gminie Bytów rezerwat przyrody (utworzony w 1976r.) o powierzchni 24,32ha. Rezerwat chroni jezioro lobeliowe, a wraz z nim relikтовую roślinność. Jezioro otacza wysokopienny las bukowy. Najcenniejszymi walorami i dziedzictwem zasługującym na szczególną uwagę zasługuje środowisko naturalne z jeziorami, lasami, a także kościół neogotycki. Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP w Pomysku Wielkim wybudowany został na wzniesieniu w 1890 roku w stylu neogotyckim. Pierwszy kościół wybudowano tutaj w roku 1430, zaś w XVII wieku Hirsch von Pomeiske ufundował kolejny kościół. Obecny kościół od zakończenia wojny użytkują katolicy. Kościół jest orientowany, jednonawowy, murowany z cegły i kamienia. Kościół p.w. Niepokalanego Serca NMP do 1973 roku był filią kościoła św. Katarzyny w Bytowie. Wewnątrz kościoła znajdują się konfesjonały z 1950-1960 roku, ambona i organy z 1895 roku oraz piękny witraż w kształcie koła symbolizującego doskonałość (zasłonięty częściowo przez ołtarz główny). Rzeźby w ołtarzach zostały wykonane przez Czesława Marcza – bytowskiego rzeźbiarza. W kościele znajdowała się sławna, drewniana rzeźba Madonny z Dzieciątkiem, pochodząca z roku 1430. Rzeźba ta, reprezentująca duże wartości artystyczne, zaginęła w ostatniej zawierusze wojennej. Kościół wpisany jest do rejestru zabytków (rej. nr A-361 z 10-12-1997r.).

Przez sołectwo przebiega szlak turystyczny „Kraina Lasów i Jezior”. Jest to szlak pieszy o długości 112km. Trasa zaczyna się w Jasieniu, następnie przebiega przez Soszycę, Pomysk Mały, Pomysk Wielki i dalej do Bytowa. Przez sołectwo przebiega także szlak rowerowy na nieistniejącej od 1945r. linii kolejowej łączącej Lębork i Miastko.

W Pomysku Wielkim znajduje się dobrze wyposażona szkoła podstawowa wraz z salą sportową, przedszkolem i placem zabaw. Tuż przy szkole znajduje się boisko sportowe, na którym swoje mecze rozgrywa miejscowa drużyna piłkarska LZS „ARKONIA” Pomysk Wielki. W centrum wsi znajduje się budynek Ochotniczej Straży Pożarnej, którego piętro przeznaczono na świetlicę wiejską. Wieś Pomysk Wielki jest również siedzibą parafii rzymsko-katolickiej wraz z kościołem neogotyckim p.w. Niepokalanego Serca NMP.

Na terenie sołectwa przeważają gleby średnio urodzajne, na których uprawia się przede wszystkim zboża i ziemniaki. Występują tu indywidualne gospodarstwa rolne o areale od kilku do kilkudziesięciu hektarów. W miejscowości funkcjonują zakłady pracy o charakterze usługowym w

zakresie transportu, stolarstwa, mechaniki pojazdowej, blacharstwa samochodowego oraz piekarnia i ubojnia drobiu zatrudniająca kilkadziesiąt osób.

Rada Sołecka organizując cykliczne imprezy integracyjne – dożynki parafialne, festyn parafialny, dzień seniora, może liczyć na pomoc mieszkańców w przeprowadzaniu tych imprez.

Dużym kapitałem wsi Pomysk Wielki jest zaangażowanie mieszkańców oraz Rady Sołeckiej w sprawy społeczno-gospodarcze, dotyczące ich miejscowości. Dowodem tego jest m.in. prężnie działająca miejscowa jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, która jest skomasowana w strukturach Krajowego Systemu Ratownictwa.

Funkcję sołtysa w kadencji 2019 - 2024 pełni Beata Pawłowska-Treder.

Kontakt: beata.pt@o2.pl

{label8}